

МУЗІЛЬ Роберт (Musil Robert; 06. 11. 1880, м. Клаґенфурт, Австрія — 15. 04. 1942, м. Женева, Швейцарія) — австрійський письменник. Здобув тех. освіту в м. Брно (Чехія, 1901), студював філософію у Берлін. університеті (1903–08). Працював 1911–14 бібліотекарем у Вищій тех. школі Відня, 1918–19 — у військ. мін-ві. Від 1922 — на творчій роботі. Наприкінці 1920-х — поч. 1930-х рр. М. — популяр. театр. критик у Берліні та Відні. Після анексії Австрії Німеччиною емігрував 1938 до Швейцарії. Оsn. твір письменника — незакін. роман «Der Mann ohne Eigenschaften» («Людина без властивостей», т. 1–3, Берлін, 1930–43; повне вид. тексту вийшло 1952 за ред. А. Фрізе) — філос.-сатир. портрет монарх. Австрії напередодні 1-ї світової війни. У романі дві гол. сюжетні лінії: «паралельна акція» та історія Ульріха, гол. виразника «відсутності властивостей». М. подає широку панораму верхнього сусп. прошарку Відня — міністер. чиновники, дворянство, військові, фінанс. аристократія, і робить це в есеїст. формі, зазвичай через свідомість гол. персонажа, якому притаманні знач. мірою автобіогр. риси. Декларов. «відсутність властивостей» у провід. протагоніста не означає безликість, знівельованості «я» — це, швидше, заявка на «дистанцію», на скептичну відстороненість від світу, в якому доволі часто верховодить дурість. Пошук гол. героєм «топосу» відбувається під знаком «утопії» (найвищої точки «утопія» сягає в історії взаємин Ульріха зі своєю сестрою, коли

«тисячолітнє царство» закінчується ще одним крахом ілюзії). Свого піку музілев. сатира сягає в зображенні «Каканії» — Австро-Угор. імперії напередодні її розпаду. Цей твір, хоч і залишився незавершеним, вважають однією з вершин світ. літ. процесу 20 ст. Хисткість моралі, трагізм людських взаємин у тогочас. австр. суспільстві відтворив у збірках психол. новел та повістей «Vereinigungen» («Об'єднання», Мюнхен, 1911) і «Drei Frauen» («Три жінки», Берлін, 1924), драмі «Die Schwärmer» («Мрійники», Дрезден, 1921). М. належить також автобіогр. роман «Die Verwirrungen des Zöglings Törleß» («Сум'яття вихованця Терлеса», Відень; Ляйпциг, 1906; екранізація — 1965), в якому він намагався проаналізувати «інтелектуальні стани», взаємозв'язок моралі й інтелекту, прослідкувати становлення особистості, яка потрапила певною мірою в екстремал. ситуацію, що пригнічує, а то й спотворює її в середовищі закритого навч. закладу. Окремі твори М. українською мовою перекладали Ю. Прохасько, В. Никифоров, О. Логвиненко.

Основні твори

Gesammelte Werke. Bd. 1–8. Hamburg, 1978–81; укр. перекл. – Якщо існує чуття реальності, то мусить бути і чуття можливості. Каканія // *І.* 1997. № 9; Гріджія: Новела // *Всесвіт.* 1999. № 7; Сум'яття вихованця Терлеса. К., 2001; Людина без властивостей. Кн. 1–3. К., 2010–11.

Рекомендована література

1. Затонський Д. Під впливом ревізйонізму // *Всесвіт.* 1958. № 1;
2. Кайн Ф. Австрійські літературні традиції / Пер. з нім. // Там само. 1972. № 10;
3. K. Corino. Robert Musil: Leben und Werk in Bildern und Texten. Hamburg, 1988;
4. Белобратов А. Роберт Музіль. Ленинград, 1990;
5. Назаркевич Х. Якщо існує відчуття дійсності, то має існувати й відчуття можливостей // *І.* 1997. № 9;
6. K. Amann. Robert Musil – Literatur und Politik. Hamburg, 2007.

А. М. Подолинний

Бібліографічний опис:

Музиль Роберт / А. М. Подолинний // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-69942>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).